

SEMANTICA ȘI LEXICOGRAFIA ÎN ANALIZA LEXICULUI COMUN ȘI A CELUI SPECIALIZAT

Interdependența dintre *lexicografie* și *semantică* a fost susținută implicit sau explicit, direct sau indirect de diferiți cercetători din ultimele patru-cinci decenii, odată cu dezvoltarea semanticii moderne (A. Bidu-Vrănceanu 1976, 1987, 1993, 2005, 2007, 2008; S.Stati 1978, 1979; M.Alinei 1980, P. Corbin 1989; M.F.Mortureux 1997; A.Lehmann și F.Martin-Berthet 1998; A. Niklas-Salminen 2003 ș.a.). Justificarea generală care susține această interdependență se bazează pe principiul comun celor două discipline de definire a sensului prin comparare și diferențiere. Atenția explicită acordată interdependenței dintre lexicografie și semantică s-a dezvoltat în perioada post-structuralistă, care a preconizat necesitatea desprinderii unor beneficii practice, aplicative din strudiile de semantică structurală. Din această perspectivă (pe baza analizelor semantice efectuate) am conturat treptat sugestii de cercetare orientate spre mai buna valorificare a datelor din definițiile lexicografice ale cuvintelor din *lexicul comun* (LC) și din *lexicul specializat* (LS). Din analizele efectuate se pot desprinde modele care să fie aplicate altor clase de cuvinte, principii întrunite în ceea ce am numit „lectura” dicționarilor (sau, mai precis, a definițiilor lexicografice). În prima parte a prezentării de față (I) voi urmări reluarea și precizarea aspectelor relevante din perspectivă **sincronică** de care ține seama semantica atunci când utilizează dicționarele limbii ca surse obiective (social normate) ale cercetării; pe de altă parte, am sugerat revenirea la dicționare prin „lectura” lor mai riguroasă care să țină seama de analizele semantice. În partea a doua (II) mă voi opri la câteva aspecte care arată că analiza dicționarilor dintr-o anumită epocă sub aspecte determinate lexicologic, terminologic și semantic este utilă pentru cercetarea **diacronică**; mai precis, voi da câteva exemple care arată că analiza dicționarilor din secolul al XIX-lea sau din prima parte a secolului XX este utilă pentru studiul constituirii și modernizării terminologiilor românești.

I 1. Un aspect care poate fi urmărit cu consecvență în lucrările de semantică modernă (A. Bidu-Vrănceanu 1993:29-62, 2005: 29-38, 149-152, 2007: 59-62, 71-99, 2008: 265-285 și M. F. Mortureux 1997: 76, 94, 138-142; A. Lehmann - F.Martin Berthet 1998: 15-21; 21-26; A. Niklas-Salminen 2003: 94-106) este cel al relației dintre *definiția lexicografică* și *definiția semică* (cu exemple atât din LC, cât și din LS). Se admite că datele din definițiile lexicografice trebuie selectate și ordonate dintr-o perspectivă relațional-diferențială mai riguroasă. Definiția semică își propune astfel să fie mai economică, mai succintă și mai relevantă. Datele selectate sunt în primul rând *paradigmatice*, fiind însă importantă și precizarea datelor *sintagmatice* cu relevanță semantică. Principiul comun al comparării și diferențierii sensurilor este extins de la două cuvinte (așa cum se procedează în definițiile lexicografice de tip aristotelic) la clase paradigmatiche mai ample (chiar dacă nu complete). În clasele paradigmatiche alcătuite în acest scop se degajă componentele de sens comune și cele diferențiatore, precizându-se lacunele și eliminând redundanțele din definițiile lexicografice (o selecție adecvată implică înlăturarea a tot ceea ce reprezintă „balast” în definițiile lexicografice enciclopedice). Definițiile semice bazate pe ordonarea și selectarea componentelor din definițiile lexicografice depășesc interpretările tehnice, rigide (uneori excesiv formalizate) ale semanticii structuraliste. În același timp, definițiile semice bazate pe definiții lexicografice urmăresc extinderea modelului interpretativ și aplicativ limitat la analize (exhaustive sau nu) deja efectuate.

„Lectura” definițiilor lexicografice înseamnă, în primul rând, actualizarea conștientizată a definiției prelocaționare, adică a unei definiții a sensului predictibil ce trebuie cunoscut de un vorbitor prin faptul că utilizează o anumită limbă. Selecția vizează atât elemente

semantice (paradigmatică), cât și date contextuale și stilistice (sintagmatice) sau chiar extralingvistice care motivează preferința pentru un cuvânt față de altul.

Se pune întrebarea ce, cât și cum se preia din definițiile lexicografice în definițiile semice. În afara unui număr redus de elemente preluate ca atare, de exemplu semele lexicale de tipul componentelor „care”, „privitor la ” din definiția adjectivelor, a cuvintelor-axiomă (de pildă „galben” în definiția lui GĂLBUI) ș.a., ordonarea datelor din definițiile lexicografice trebuie să corecteze mai întâi lipsa de unitate a genului proxim pentru cuvintele din aceeași paradigmă lexico-semantică. De exemplu, pentru cuvinte ca BISERICĂ, CATEDRALĂ, DOM, clasările prin „clădire”/„biserică”/„catedrală” pot fi formulate unitar prin „lăcaș de cult”, asigurând astfel corecția lor diferențiere. Trebuie evitate clasările prin derivate (de pildă „măsuță” care înseamnă „masă” + „mică” la GHERIDON) sau prin neologisme (precum „ambarcație”, care ascunde diferența „mic”, importantă pentru distincții între clase și subclase ale „mijloacelor de transport pe apă”).

Ordonarea diferențelor specifice din definițiile lexicografice este o operație complexă, mai dificilă, care obligă la reveniri sau ajustări. Dificultățile sunt sporite de faptul că definițiile lexicografice se pot referi la aceeași componentă distinctivă, formulată însă diferit. De exemplu „intensitatea” *denumirilor de fenomene sonore* este desemnată prin adjective sinonime în acest caz: „puternic”, „mare”, „tare”; „mărimea” mijloacelor de transport pe apă” poate utiliza expresii echivalente (uneori neeconomice) precum „tonaj mic”, „ușor (ușoară)”, „se deplasează pe distanțe determinate (mici)”. Indicațiile exemplificate (sau altele de același tip) pot fi omologate în definiția semică (și, ulterior, în cea lexicografică) cu dificultăți variabile.

Probleme speciale în reformularea componentelor diferențiatore din definițiile lexicografice pun substantivele concrete, strict raportate la un anumit referent. Reformulările din definițiile lexicografice urmăresc nu numai înlăturarea „balastului” enciclopedic, ci și favorizarea relațiilor semantice diferențiale. Se poate atinge acest obiectiv prin formulări cu un anumit grad de generalitate, cum ar fi „materiale (de construcție) specifice” (pentru BUNGALOV sau IGLU), „destinație decorativă” (pentru GHERIDON, care se opune astfel altor „destinații” ale altor tipuri de „mese”, v.A. Bidu-Vrânceanu 2005: 34). Deficiența formulărilor generalizante, abstractizate (de tipul „specific” sau „decorativ”) pentru comparare și diferențiere privește imposibilitatea de a mai asigura identificarea referentului fără asocierea cu alte mijloace de definire (de exemplu o definiție ostensivă).

„Lectura” definițiilor lexicografice este facilitată de descrierile semantice moderne ale unor clase paradigmatică mai cuprinzătoare precum *câmpurile lexicale*. Rezultatele obținute (A. Bidu-Vrânceanu 2008: 149-152, 265-285, 285-299, 299-313) arată că pentru unele câmpuri (*numele de rudenie, numele de culori*) toate datele definițiilor lexicografice pot fi transpuse în definiții semice sistematizatoare, care constituie bune modele de „lectură”, eficiente în „învățarea lexicală”. În cazul câmpurilor al căror sens este dependent de referent, „lectura” definițiilor lexicografice este utilă numai pentru sistematizarea clasării sensurilor (de exemplu „tipuri de locuințe”, „tipuri de mese”) prin care se asigură o raportare la elemente cunoscute. Reformularea abstractizată a elementelor de sens diferențiatore este un auxiliar parțial, o componentă precum „specific” fiind un avertisment care se cere precizat pentru vorbitorul care nu cunoaște sensul unui cuvânt. Descrierea relațiilor de sens din aceste câmpuri are deci o utilitate aplicativă parțială.

Principiile de „lectură” menționate pot fi aplicate și unor termeni din *lexicul specializat* (LS) care interesează vorbitorii nespecializați, mai ales din perspectiva actuală a „democratizării” cunoașterii sau a „laicizării” științelor (A. Bidu-Vrânceanu 2007: 45-74). „Lectura” este în asemenea cazuri mai complicată, având și un grad mai mare de variabilitate. Variația factorilor care influențează „lectura” depinde de domeniul căruia îi aparține termenul (A. Bidu-Vrânceanu 2007: 80-99), de gradul de interes pe care îl prezintă pentru vorbitorii obișnuiți și de competențele lor de diferite tipuri. Nu în ultimul rând, o importanță majoră o are tipul de definiție a termenului specializat în dicționarele generale. Acestea pot fi strict științifice (sau terminografice, adică preluate din dicționarele

specializate) sau preștiințifice (mixte) sau uzuale (A. Bidu-Vrănceanu 2007: 56-59, 62-71). Pentru terminologiile caracterizate prin coduri închise (chimia, de exemplu v.A. Bidu-Vrănceanu 2007: 84-89, 89-92.), definițiile științifice pot fi greu decodabile. O decodare parțială, care să asigure accesul, fie și parțial, la „nodul dur” al sensului specializat, este condiționată de o compensare între felul în care se face clasarea și diferențierea sensului specializat. Pentru termenii *medicali*, clasarea se poate face prin elemente relativ accesibile („boală”, „maladie”, „afecțiune”, dar și prin „sindrom” sau „simptom” sau chiar prin elemente cu sens mai general, precum „astupare”, „deformare”). Componentele diferențiatore (formulate mai mult sau mai puțin accesibil) pot avea caracter descriptiv sau pot privi gravitatea bolii (ultimele informații fiind în general relevante pentru vorbitorii obișnuiți). O echilibrare între componentele științifice și cele accesibile se constată și în definițiile lexicografice ale termenilor *chimici* (A. Bidu-Vrănceanu 2007: 89-92.): când se face clasificarea sensului în termeni specializați (de exemplu „aldehidă”, „polizaharidă” ș.a.) se adaugă componente *descriptive* accesibile („lichid”, „material plastic”) sau *funcționale* (privind utilizarea), precum „exploziv”, „colorant” sau „se folosește în...” ș.a.

I 2 O selecție importantă în „lectura” definițiilor lexicografice privește datele *sintagmatice*, în acest caz existând diferențe între lexicul comun și cel specializat.

Pentru cuvintele din *lexicul comun*, informațiile contextuale din definițiile lexicografice pot fi mai mult sau mai puțin vizibile. Unele sunt „mascate”, pentru că nu dispun de o delimitare specială, fiind inserate printre alte elemente care definesc sensul, de exemplu la PERIPLU, „călătorie lungă pe mări și oceane”, ceea ce presupune o serie de restricții contextuale (A. Bidu-Vrănceanu 1993: 25-31). Un avantaj pentru „lectura” adecvată îl prezintă restricțiile contextuale indicate explicit înaintea definiției sensului, de pildă la A DEZAMORSA care are sensuri diferite când dă indicația (despre bombe) față de (despre conflicte). Selectarea atentă a unor asemenea informații este foarte utilă pentru o comunicare adecvată.

Interesul pentru informațiile contextuale din definițiile lexicografice variază în funcție de partea de vorbire, substantivale manifestând un grad de independență mai mare față de context, spre deosebire de adjective și verbe care au o dependență contextuală mai complexă (A. Bidu-Vrănceanu 2005: 38-42, 152).

Analiza sintagmatică a termenilor *specializați* (LS) este mai importantă pentru că circumscrie precis sensul când se indică cologațiile sau sintagmele fixe sau relativ fixe (condiție mai puțin satisfăcută de dicționarele generale). Pentru anumite terminologii, mai ales pentru cele interdisciplinare sau în formare (de pildă, cea a *marketingului*), exprimarea sintagmatică predomină ca manieră de desemnare a termenilor. În aceste cazuri sau pentru anumite terminologii (de exemplu cea *politică*), contextele devin relevante la nivelul textelor, iar dicționarele ar trebui să reflecte măcar parțial aceste situații.

Un aspect special al analizei sintagmatice a sensurilor pornind de la indicațiile lexicografice este cel al *mărcilor diastratice* (sau *stilistice*), date între paranteze, ca restricții de uz contextual, înaintea definițiilor de sens. Criteriile după care se disting mărcile diastratice sunt diverse, chiar eterogene (P. Corbin 1989, A. Bidu-Vrănceanu 1997). S-ar putea face o sistematizare a lor, utilă pentru adecvarea comunicării în „literar”/„non-literar” și „literar uzual”/„literar non-uzual” (ultima valoare privind lexicul specializat și putând fi asociată cu o *marcă de domeniu*). Mărcile de domeniu asigură nu numai decodarea definiției, ci indică preliminar condițiile extralingvistice și lingvistice ale unei comunicări corecte (privind atât aspectele paradigmatică, cât și pe cele sintagmatice). S-au arătat deficiențe în distribuirea mărcilor diastratice în dicționarele mai multor limbi. Pentru română s-au constatat incoerențe și mai ales lacune în DEX; în DEXI, mărcile sunt bine distribuite, chiar pentru domenii în formare (de pildă pentru *marketing*). Importanța mărcilor de domeniu este cu atât mai mare cu cât termenul are sensuri specializate în mai multe domenii. De exemplu, pentru DEPRESIUNE, DEXI dă șase sensuri specializate în domenii diferite: (geomorf) cu sensul „formă de relief..”, (geod.) „un anumit unghi de măsurare..”, (meteor.) „presiune mai

mică..” în contextul specific *depresiune barometrică*, (psih.) „stare mentală, tristețe patologică”, cu diverse contexte specifice: *depresiune difuză*, ș.a., (med.) „pierdere a energiei fizice și morale”, cu alte contexte specifice și (econ.) „fază a ciclului economic care urmează după o perioadă de criză economică în care producția se menține la nivel scăzut, scade valoarea acțiunilor, mărfurile se vând greu și la prețuri scăzute, în condițiile în care rămâne redusă și puterea de cumpărare a populației” .

II În cele ce urmează voi arăta utilitatea analizei dicționarelor pentru studii terminologice (LS) din perspectivă **diacronică**. Mă voi opri la două aspecte privind formarea și modernizarea terminologiilor românești în secolul al XIX-lea: un aspect privește importanța *mărcilor diastratice* din dicționarele acestei perioade pentru determinarea *domeniilor și subdomeniilor științifice existente* (II1); voi mai avea în vedere posibilitatea de a aprecia stadiul evoluției științifice pe baza comparării definițiilor lexicografice date câtorva termeni din dicționare apărute în momente diferite (II 2).

II 1 S-a constatat că dicționarele cercetate (Poenar 1840, Negulici 1848, Stamati 1850, Protopopescu-Popescu 1860, Costinescu 1870) delimitează mărci diastratice pentru anumite domenii ale LS. Mai mult chiar, aceste dicționare dau o marcă generală care indică apartenența la LS, notată **t** și explicitată *termin* (*termen*), adică unitate lexicală specializată, opusă lui *vorbă*, *zicere*.

Mărcile diastratice înregistrate în toate dicționarele din secolul al XIX-lea susțin existența anumitor domenii în acea epocă: *agric(ultură)*, *anat(omie)*, *astrol(ogie)*, *astron(omie)*, *bot(anică)*, *chim(ie)*, *chir(urgie)*, *mat(ematică)*, *med(icină)*, *mus(ică)*, *ret(orică)*, *gram(atică)*, *filoz(ofie)*, *fiz(ică)*, *miner(alogie)*, *pict(ură)*, *teol(ogie)*.

Se constată existența unor subdomenii (puse în relație sau nu cu domeniul superordonat), ca de exemplu: *aritm(etică)*, *alg(ebră)*, *geom(etrie)*; în schimb, marca *trigon(ometrie)* apare numai în dicționarele de după 1860. Similar se prezintă și mărcile de subdomeniu din *medicină*, unele ca *terap(eutică)*, *pat(ologii)* sau *fiziol(ogie)* apărând numai în dicționarele din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Relația dintre mărcile diastratice de subdomeniu și domeniu poate fi relevantă pentru evoluția LS l și din altă perspectivă. Astfel se constată că pentru anumite ramuri științifice, dicționarele analizate dau numai mărci de subdomeniu. Astfel, în toate dicționarele din secolul al XIX-lea apare marca *comerc(iu)* sau *comerț* și numai în unele dintre ele (Poenar 1840 și Costinescu 1870) e înregistrată marca *fin(a)nte*; în schimb, în nici unul dintre dicționarele secolului al XIX-lea nu se înregistrează marca *ec(onomic)*. Observația este susținută de date extralingvistice privind dezvoltarea relațiilor economice și, mai ales, de aprecierea nivelului de existență pe plan internațional. Rezultă că științele economice ca sumă a mai multor subdomenii s-au dezvoltat mai târziu, ceea ce se reflectă în absența acestei mărci în dicționarele din secolul al XIX-lea.

Într-o situație similară este marca *gram(atică)*, care precede în dicționarele din secolul al XIX lea și din prima jumătate a secolului XX termeni lingvistici variați, aparținând morfologiei, sintaxei, dar și foneticii, vocabularului, semanticii. În acest caz, privind existența domeniului și a subdomeniului nu se poate limita la analiza mărcilor diastratice din dicționare. Un argument care susține existența altor subdomenii, precis delimitate este faptul că Enciclopedia lui Diaconoviciu (1898-1902) consemnează subdomeniul *semasiologie*, de exemplu trimitând la un text relevant din 1887 (Șăineanu). În acest text găsim denumiri actuale ale unor subdomenii lingvistice (nu numai *semasiologie*, p.5 cu diferențieri de subsubdomenii „*semasiologie comparativă (a idiomurilor)*”, p.14, „*semasiologie indoeuropeană*”, p.14, delimitări care denotă anticiparea semanticii contrastive dezvoltată mult mai târziu). Denumirea *lingvistică* (înregistrată numai izolat în unele dicționare sub alte variante formale (*limbistică*, *linguistică*) este bine reprezentată în textul lui Șăineanu, cu precizări și sintagme explicative, păstrate până azi: „*științele filologice*”, „*știința limbii*” (p.5), *semasiologia* fiind precis încadrată și subordonată în această știință; mai mult chiar, Șăineanu desemnează ramuri lingvistice care presupun abstractizări și interpretări de sinteză fundamentale în orientările actuale ale domeniului: „*linguistica generală*” și

„linguistica filosofică” (p.16). Analiza textului lui Șăineanu (și a altor texte ale lui), referințele lui bibliografice internaționale arată că lingvistica este delimitată și destul de specializată prin subdomeniile ei la sfârșitul secolului al XIX-lea. Echivalența mărcii diastratice din dicționare (*gramatică*) cu (*lingvistică*) nu poate fi interpretată decât parțial ca o specializare și modernizare insuficiente; mai rezultă din această analiză importanța relației dintre dicționare-texte ca principiu de analiză modernă a terminologiilor, aplicat până acum numai din perspectivă sincronă. Din perspectivă diacronică, aplicarea acestui principiu arată posibilitatea unor decalaje între textele științifice și dicționare (deficiență constatată și în perioada actuală în tratarea din dicționare a terminologiilor noi, în curs de formare).

Se mai poate menționa că unele dicționare din secolul al XIX-lea (Negulici 1848) dau nu numai mărci de domenii, ci și o prezentare explicită a lor, în care se indică și relațiile ierarhice, informații de asemenea utile din perspectivă diacronică.

Considerăm că pentru domeniile și subdomeniile indicate de dicționarele din secolul al XIX-lea prin mărci diastratice dispunem de terminologii mai mult sau mai puțin proprii, specializate, chiar dacă diferențiate parțial ca evoluție și caracteristici, iar analiza acestui aspect poate fi relevantă.

II 2 Pentru a arăta evoluția domeniilor așa cum apare în dicționare vom compara definițiile date de dicționare pentru termenul MEDICINĂ. La modul general, definițiile lexicografice din secolul al XIX-lea sunt uzuale, succinte, simple, de exemplu: „*arta* (subl. n.) de a restabili și de a tămădui maladiile” (Negulici 1848). Gradul superior de dezvoltare a domeniului este reflectat de definițiile din dicționarele din a doua jumătate a secolului al XIX-lea care înregistrează subdomenii ale medicinei: „*hygienă, pathologie, therapeutică, chirurgie*” (Antonescu 1860) sau „*medicină clinică, medicină legală, medicină veterinară*” (Costinescu 1870, Laurian și Massim). Unele denumiri de subdomenii nu mai sunt actuale, de exemplu *medicină dulce, medicină agissantă, medicină expectantă* (Costinescu 1870), ceea ce indică și o evoluție lexico-semantică. În definițiile din dicționarele de la sfârșitul secolului al XIX-lea rezultă o specializare superioară prin indicarea de subsubdomenii, de exemplu pentru *anatomie*: anatomie generală, anatomie animală, anatomie descriptivă (Antonescu 1860) sau anatomie hirurgică, anatomie patologică și altele (Costinescu 1870), pentru care se propune clasarea prin „*știință*”.

Se remarcă în unele dintre definițiile analizate că, din punct de vedere conceptual și lexicografic definirea termenului MEDICINĂ se face prin „*artă*” și nu prin „*știință*”, ceea ce indică caracterul practic al acestui domeniu în prima jumătate a secolului al XIX-lea, indicat și de textele românești din epocă. Definirea prin „*artă*” sau „*știință*” și a altor denumiri de domenii ne obligă la analiza definițiilor lor, cu precizările privind evoluția extralingvistică și lingvistică implicate.

ARTĂ este definit de unele dintre dicționarele din secolul al XIX-lea ca „*metod de a face bine un lucru, după oarecare regulă*” (Negulici 1848), echivalent cu „*meșteșug*” (Poenar 1848, Antonescu 1862, Costinescu 1870). Laurian și Massim 1871-1876 reiau definiția privind caracterul aplicativ al ARTEI în opoziție cu ȘTIINȚA (“*scientia practica, lucrarea cu scientia*” ... „*Scientia este cotra arte ca teoria cotra problema*”). Aceeași relație e stabilită de Protopopescu și Popescu 1862: „(*arta*) este aplicația științei câștigată de om și a puteri de care dispune la realizația vreunui lucru” („*știință*” având aici sensul curent în epocă de „*cunoștință*”).

La Laurian și Massim apar însă și specializări indicate sintagmatic: *arte mecanice, arte tehnice, arte militare*, pe de o parte și *arte formose* (sintagmă calchiată din franceză, înregistrată și de Poenar 1840) și *arte musicale, arte teatrale*. Rezultă că la sfârșitul secolului al XIX-lea, sensul aplicativ al lui ARTĂ nu a dispărut, dar că paralel se impun sintagme cu sensuri specializate, unele păstrate până azi. Această „*luptă*” între sensuri cu tendința impunerii numai a unui sens specializat se constată și în definițiile din dicționarele din prima jumătate a secolului XX: în Candrea-Adamescu 1926, sensul specializat păstrat până azi ocupă primul loc „*exprimare prin cuvinte, colori, sunete etc a stărilor sufletești*”

superioare, a emoțiilor estetice” (ilustrat prin sintagma operă de artă). În DLR (ediția veche) apare același tip de definiție, având însă un caracter mult mai detaliat: „măiestria de a produce, a înfățișa prin mijloace plastice, linii, culori, cuvinte, sunete, mișcări ceva frumos, ceva ce naște în privitori și ascultători emoțiune estetică”. Analiza evoluției sensurilor lui ARTĂ înregistrată de diferite dicționare confirmă tendința de specializare în primul rând prin distincția dintre teorie și practică (tendință constatată și la alți termeni) și apoi printr-o specializare profesională mai limitată.

3. Concluziile rezultate din analiza câtorva aspecte ale interdependenței dintre lexicografie și semantică sau terminologie demonstrează utilitatea acestei abordări. Aplicarea sincronică sau diacronică arată și diferențe importante privind obiectivele urmărite și rezultatele obținute. Din perspectivă **sincronică**, dicționarele interesează mai ales sub aspectul social-normativ privind impunerea unor sensuri corecte, adecvate (din LC sau din LS). Din perspectivă **diacronică** însă, (mai ales pentru dicționarele din secolul al XIX-lea care nu sunt legate de activitatea Academiei Române) acest rol nu poate fi atribuit; interesul pentru aceste dicționare este justificat de interpretarea ca texte-martor pentru o anumită epocă și pentru anumite probleme ale evoluției lexicale; compararea lor aduce astfel date importante pentru studiul evoluției terminologiilor românești (alături de alte aspecte posibile ale interesului pentru aceste dicționare).

REFERINTE BIBLIOGRAFICE

- Bidu - Vrănceanu, Angela (1976). *Systématique des noms de couleurs*. București: Editura Academiei.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (1987). "La sémantique et ses applications à la lexicographie", în *Aspects of language. Studies in honour of Mario Alinei*, vol.II - *Theoretical and Applied Semantics*, p.55-67, Amsterdam: Ed. Rodopi.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (1993). *Lectura dicționarilor*. București: Editura Metropolis.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (1997). „Mărcile stilistice (diastatice) în DEX”, în *Limba și literatura*, vol.II, 27-37.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (2007). *Lexicul specializat în mișcare*. Editura Universității din București.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (2008). *Câmpuri lexicale în limba română*. Editura Universității din București.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (2005), în Angela Bidu-Vrănceanu și Narcisa Forăscu, *Limba română contemporană .Lexicul*, București: Editura Humanitas.
- Corbin, Pierre (1989). „Les marques stylistiques /diastatiques dans le dictionnaire monolingue”, în *Wörterbücher/Dictionaries/Dictionnaires. Ein internationale Handbuch zur Lexikographie*, Berlin, New York, Walter de Gruyter.
- Lehmann, Alice și Martin-Berthet, Françoise (1998). *Introduction à la lexicologie. Sémantique et morphologie*. Paris: Dunod.
- Mortureux, Marie France (1997). *La lexicologie entre langue et discours*. Paris: Ed.Sedes.
- Niklas-Salminen, Aino (2003). *La lexicologie*. Paris: Armand Colin.
- Stati, Sorin (1978). *Manuale di Semantica descrittiva*. Napoli: Liguor editori.
- Stati, Sorin (1979). *La sémantiques des adjectifs .Essais d'analyse componentielle appliquée aux langues romanes*. Editions Jean Favard.
- Șăineanu, Lazăr (1887). *Încercare asupra semasiologiei limbei române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor*. București: Tipografia Academiei Române; 1999. ediție îngrijită de Livia Vasiliuță, Timișoara: Editura de Vest.

DICȚIONARE

- Poenar 1840 - P.Poyenar, F.Aaron, G.Hill, *Vocabulaire Français -Valaque*, Bucarest, 1840.
- Negulici 1848 - I.D.Negulici, *Vocabularului romanu de toate vorbele străbune reprimate pînă acum în limba română și de toate quelle que suntu a se mai priimi d'acum înainte și mai alesu în științe*, București, 1848.
- Stamati 1851 - Pah.T.Stamati, *Dicsionărașu românescu de cuvinte tehnice și altele greu de înțeleș*, Iași, 1851.
- Antonescu 1862 - G.M.Antonescu, *Dictionar rumân*, 1862. București: Imprimeria nationale a lui Stephan Rassidescu.
- Protopoescu-Popescu 1862 - E.Protopoescu și V.Popescu, *Nou dictionaru portativu de toate zicerile radicale și străine neintroduse și introduse în limbă cuprinzîndu și termeni științifici și literari*, 1862, București.
- Costinescu 1870 - *Vocabularu romano-francsu dupe Dictinarului Academiei francese*, 1870.București.

Laurian și Massim 1871/1876 - *Dicționarul limbei române*, După însărcinarea dată de Societatea Academică Română, Tom I 1971(1873), tom II 1876. București: Noua tipografie a laboratorilor români.

Candrea-Adamescu 1926 - Candrea, I. și Adamescu Gh. 1926-1931. *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi*, București

DLR - *Dicționarul limbii române*, vol.I, II, III, 1913, 1934, 1940, București: Librăriile Socec și Sfetea

DEX - *Dicționar explicativ al limbii române*, ediția a 2-a, coord. I. Coteanu și Lucreția Mareș 1997. București: Editura Univers Enciclopedic.

DEXI - *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, coord. șt. Eugenia Dima 2007. Ed.Arc Gunivas

ABSTRACT

This paper analyses several aspects of the interdependence among lexicography, semantics and terminology. Differences between the set goals and the achieved outcomes are established in accordance with the synchronic or diachronic perspective. From the synchronic point of view, the perspective which is adopted is the descriptive-normative one, and from the diachronic point of view, the evolution of domains, of corpus and of meaning definitions is observed, with interesting results for the role of such an analysis in identifying the Romanian terminologies in a certain period.